

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA Z PRZYRODY I BIOLOGII

CELE OCENIANIA UCZNIÓW

Sprawdzanie i ocenianie osiągnięć uczniów przez nauczyciela przyrody i biologii ma na celu nie tylko badanie efektywności kształcenia. Do celów oceniania uczniów w edukacji przyrodniczej i biologicznej należą przede wszystkim:

1. **Wspieranie**, poprzez:

- motywowanie uczniów do lepszej nauki i pracy nad sobą,
- stymulowanie i mobilizowanie uczniów do myślenia o swojej przyszłości,
- stworzenie uczniom okazji i szansy osiągnięcia sukcesów edukacyjnych w zakresie przyrody i biologii,
- pomoc uczniom w samodzielnym planowaniu własnego rozwoju,
- wyróżnianie i nagradzanie uczniów.

2. **Prognozowanie**, poprzez:

- zdobywanie informacji o efektywności nauczania przyrody i biologii,
- przewidywanie przyszłych osiągnięć ucznia, wykrywanie potencjalnych umiejętności.

3. **Diagnoza**, poprzez:

- informowanie uczniów o poziomie ich osiągnięć edukacyjnych i postępów w nauce,
- diagnozowanie potrzeb edukacyjnych uczniów, tj. określenie ich zainteresowań poznawczych i potrzeb w zakresie uczenia się przyrody biologii oraz przyczyn trudności w uczeniu się tych przedmiotów,
- określenie stopnia osiągnięcia standardów wymagań,
- dostarczenie rodzicom i opiekunom uczniów oraz nauczycielom informacji o postępach, trudnościach i specjalnych uzdolnieniach uczniów.

4. **Ewaluacja**, poprzez:

- uzyskiwanie informacji o jakości i poziomie osiągnięć oraz pracy edukacyjnej uczniów,
- badanie wyników nauczania oraz ich analiza.

Ocena ucznia wynika ze stopnia przyswojenia treści podstawy programowej.

Wymagania ogólne na poszczególne stopnie szkolne:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- prezentuje swoje wiadomości posługując się terminologią biologiczną,
- potrafi stosować zdobyte wiadomości w sytuacjach nietypowych,
- formułuje problemy i rozwiązuje je w sposób twórczy,
- dokonuje analizy lub syntezy zjawisk i procesów biologicznych,
- wykorzystuje wiedzę zdobytą na innych przedmiotach,
- potrafi samodzielnie korzystać z różnych źródeł informacji,
- bardzo aktywnie uczestniczy w procesie lekcyjnym,
- wykonuje dodatkowe zadania i polecenia - wykonuje twórcze prace, pomoce naukowe i potrafi je prezentować na terenie szkoły i poza nią,
- w pracach pisemnych osiąga najczęściej od 98% do 100% punktów możliwych do zdobycia.
- bierze udział w konkursach biologicznych na terenie szkoły i poza nią.
- wzorowo prowadzi zeszyt przedmiotowy i zeszyt ćwiczeń.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełnym zakresie wiadomości i umiejętności określone programem nauczania,
- wykazuje szczególne zainteresowania biologią,
- potrafi stosować zdobytą wiedzę do samodzielnego rozwiązywania problemów w nowych sytuacjach,
- bez pomocy nauczyciela korzysta z różnych źródeł informacji,
- potrafi planować i bezpiecznie przeprowadzać doświadczenia i hodowle przyrodnicze,
- potrafi samodzielnie wykonać preparaty mikroskopowe i opisać je,
- wykonuje prace i zadania dodatkowe - prezentuje swoją wiedzę posługując się poprawną terminologią biologiczną,
- aktywnie uczestniczy w procesie lekcyjnym, - w pisemnych sprawdzianach wiedzy i umiejętności osiąga od 86% do 97% punktów możliwych do zdobycia.
- zeszyt przedmiotowy i zeszyt ćwiczeń ucznia zasługują na wyróżnienie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności bardziej złożone i mniej przystępne, przydatne i użyteczne w szkolnej i pozaszkolnej działalności,
- potrafi stosować zdobytą wiedzę do samodzielnego rozwiązywania problemów typowych, w przypadku trudniejszych korzysta z pomocy nauczyciela,
- wykonuje proste preparaty mikroskopowe,

- udziela poprawnych odpowiedzi na typowe pytania, - jest aktywny na lekcji,
- w pracach pisemnych osiąga od 70% do 85% punktów.
- prowadzi prawidłowo zeszyt przedmiotowy i zeszyt ćwiczeń.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności przystępne, niezbyt złożone, najważniejsze w nauczaniu biologii, oraz takie które można wykorzystać w sytuacjach szkolnych i pozaszkolnych,
- z pomocą nauczyciela rozwiązuje typowe problemy o małym stopniu trudności,
- z pomocą nauczyciela korzysta z takich źródeł wiedzy jak: słowniki, encyklopedie, tablice, wykresy, itp.,
- wykazuje się aktywnością na lekcji w stopniu zadowalającym,
- w przypadku prac pisemnych osiąga od 50% do 69 % punktów.
- posiada zeszyt przedmiotowy i zeszyt ćwiczeń oraz prowadzi je systematycznie.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- ma braki w opanowaniu wiadomości i umiejętności określonych programem, ale nie przekreślają one możliwości dalszego kształcenia,
- wykonuje proste zadania i polecenia o bardzo małym stopniu trudności, pod kierunkiem nauczyciela,
- z pomocą nauczyciela wykonuje proste doświadczenia biologiczne,
- wiadomości przekazuje w sposób nieporadny, nie używając terminologii biologicznej,
- jest mało aktywny na lekcji,
- w pisemnych sprawdzianach wiedzy i umiejętności osiąga od 30% do 49% punktów.
- prowadzi zeszyt przedmiotowy i zeszyt ćwiczeń.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności określanych podstawami programowymi, koniecznymi do dalszego kształcenia,
- nie potrafi posługiwać się przyrządami biologicznymi,
- wykazuje się brakiem systematyczności w przyswajaniu wiedzy i wykonywaniu prac domowych,
- nie podejmuje próby rozwiązania zadań o elementarnym stopniu trudności nawet przy pomocy nauczyciela, - wykazuje się bierną postawą na lekcji,
- w przypadku prac pisemnych osiąga poniżej 30 %,
- nie prowadzi systematycznie zapisów w zeszycie przedmiotowym i w zeszycie ćwiczeń.

OBSZARY AKTYWNOŚCI PODLEGAJĄCE OCENIE

Nauczyciel na początku roku szkolnego informuje uczniów i rodziców (opiekunów) o wymaganiach edukacyjnych wynikających z realizowanego programu nauczania oraz o sposobach sprawdzania osiągnięć uczniów.

Ocenianiu na lekcjach przyrody podlegają:

- testy pisemne po każdym dziale, poprzedzone lekcją powtórzeniową i zapowiedziane przynajmniej tydzień wcześniej – 0- 40 pkt.
- krótkie kartkówki z bieżącego materiału, bez zapowiedzi, maksimum z 3 ostatnich lekcji – 0-10 pkt.
- samodzielne prace domowe – 0-5 pkt.
- odpowiedzi ustne – 0-5 pkt.
- prace długoterminowe np. zielniki, uprawy roślin, dzienniczki pogody - 0- 10 pkt.
- czytanie map, wykresów, diagramów – 0- 5 pkt.
- czytanie ze zrozumieniem – 0 – 5 pkt.
- aktywność na lekcji – 0- 5 pkt.
- wykonywanie doświadczeń i obserwacji przyrodniczych – 0- 5 pkt.
- postawa ucznia (stosunek do przedmiotu), raz w semestrze – 0- 5 pkt.

Ocenianiu na lekcjach biologii podlegają:

- testy pisemne po każdym dziale, poprzedzone lekcją powtórzeniową i zapowiedziane przynajmniej tydzień wcześniej – 0- 40 pkt.
- krótkie kartkówki z bieżącego materiału, bez zapowiedzi, maksimum z 3 ostatnich lekcji – 0-10 pkt.
- samodzielne prace domowe – 0-5 pkt.
- odpowiedzi ustne – 0-5 pkt.
- prace długoterminowe (projekty) – 0- 10 pkt.
- czytanie tabel, wykresów, diagramów – 0- 5 pkt.
- czytanie ze zrozumieniem – 0 – 5 pkt.
- aktywność na lekcji – 0- 5 pkt.
- wykonywanie doświadczeń i obserwacji biologicznych – 0- 5 pkt.
- postawa ucznia (stosunek do przedmiotu), raz w semestrze – 0- 5 pkt.

SPRAWDZANIE I OCENIANIE OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

1. Sprawdziany pisemne po każdym dziale - testy wyboru, test zadań otwartych i zadania z luką, w których oceniana jest wiedza z danego zakresu, zrozumienie zagadnień, umiejętność logicznego myślenia, poprawność języka, porządek i estetyka zapisu. Każdy sprawdzian zapowiedziany jest z tygodniowym wyprzedzeniem. Zawiera materiał z opracowanego działu powtórzony i utrwalony na lekcji powtórzeniowej.
2. Kartkówki – w których sprawdzana jest zawartość merytoryczna wiadomości z trzech ostatnich tematów lekcyjnych. Kartkówki nie muszą być zapowiadane.
3. Kontrola prowadzenia zeszytu przedmiotowego. Przy kontroli bierze się pod uwagę kompletność wpisów tematów lekcyjnych, notatek i prac domowych, estetykę prowadzenia zeszytu.
4. Uczeń uzyskuje oceny za odpowiedzi ustne, samodzielne lub grupowe wykonanie prac i projektów, wykonywanie doświadczeń, czytanie ze zrozumieniem tekstów źródłowych, map i wykresów, aktywność na lekcji.
5. Uczeń jeden raz w semestrze może zgłosić brak przygotowania do lekcji. Fakt ten zostaje odnotowany w dzienniku i nie wpływa na ocenę semestralną lub końcoworoczną. Po wykorzystaniu ustalonego limitu, nauczyciel zamieszcza informację dla rodziców w e-dzienniku.
6. Uczeń ma prawo poprawić ocenę niedostateczną ze sprawdzianu lub kartkówki w ciągu tygodnia. W przypadku, gdy uczeń nie pisał pracy pisemnej (nieobecność w szkole), zobowiązany jest do jej napisania. Termin poprawy pracy uczeń każdorazowo uzgadnia z nauczycielem przedmiotu.
7. Nie odpytuje się ucznia po dłuższej nieobecności w szkole, chyba, że sam zgłosi się do odpowiedzi.
8. Uczeń przyłapany na ściąganiu podczas pracy pisemnej, otrzymuje ocenę niedostateczną, której nie może poprawić. Za ściąganie uważa się korzystanie z podręcznika, zeszytu i innych materiałów pisanych (ściąg) oraz podpowiedzi innych uczniów.
9. Sprawdzone i ocenione prace pisemne, uczeń otrzymuje do wglądu w dniu otrzymania oceny. Uzyskuje wtedy od nauczyciela informację zwrotną w formie ustnej.
10. Wszystkie otrzymane przez ucznia oceny są wpisywane do e dziennika.

ZASADY OCENIANIA UCZNIÓW ZE SPECYFICZNYMI TRUDNOSCAMI W NAUCE

Podstawowym celem dostosowania wymagań jest wyrównanie szans edukacyjnych uczniów oraz zapobieganie wtórnym zaburzeniom sfery emocjonalno – motywacyjnej.

Dostosowanie polega na modyfikacji procesu edukacyjnego, umożliwiającej uczniom sprostanie wymaganiom. Obszary dostosowania obejmują:

- warunki procesu edukacyjnego (zasady, metody, formy, środki dydaktyczne),
- zewnętrzną organizację nauczania (np. posadzenie ucznia słabo słyszącego w pierwszej ławce),
- warunki sprawdzania poziomu wiedzy i umiejętności (metody i formy sprawdzania oraz kryteria oceniania).

Wobec uczniów posiadających specyficzne trudności w nauce stosowane są zasady oceniania zgodne z zaleceniami poradni zawartymi w opinii lub orzeczeniu:

- sprawdziany i kartkówki w dostosowanej formie,
- uwzględnianie trudności w rozumieniu treści, szczególnie podczas samodzielnej pracy z tekstem,
- w przypadku trudności z odczytaniem pracy odpytywanie ucznia ustnie,
- w czasie sprawdzianów zwiększenie ilości czasu na rozwiązanie zadań,
- ocenianie toku rozumowania, nawet gdyby ostateczny wynik zadania był błędny (co wynikać może z pomyłek rachunkowych),
- w czasie odpowiedzi ustnych dyskretne wspomaganie, przyznawanie większej ilości czasu na przypomnienie, wydobywanie z pamięci nazw, terminów, dyskretne naprowadzanie,
- stosowanie technik skojarzeniowych ułatwiających zapamiętywanie,
- zróżnicowanie formy sprawdzania wiadomości i umiejętności tak, by ograniczyć ocenianie na podstawie pisemnych odpowiedzi ucznia,
- w związku z dużym problemem w selekcji i wyborze najważniejszych informacji z danego tematu, wypisywanie podstawowych pytań, na które uczeń powinien znaleźć odpowiedź czytając dany materiał,
- szerokie stosowanie zasady pogłębłości.

**SPOSOBY DOSTOSOWANIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH
NA LEKCJACH PRZYRODY I BIOLOGII**

Lp.	Uczniowie ze SPE	Sposoby postępowania i formy pomocy
1.	Uczniowie niepełnosprawni ruchowo	- organizowanie pomocy koleżeńskiej w zakresie samoobsługi, a także w zakresie wyrównywania braków po okresie absencji, - ułatwienia „techniczne” podczas pisania (dla dzieci z niedowładami spastycznymi rąk, z zaburzeniami motoryki małej, z ruchami mimowolnymi) mogą pisać na większym formacie, grubszym mazakiem, używać specjalnych nakładek na ołówek czy długopis, - gdy trudności w pisaniu są bardzo duże posługiwanie się pomocami (komputerem, klockami literowymi, kartonikami z literami, sylabami, wyrazami), - dostosowanie wymagań na sprawdzianach zgodnie ze wskazaniem zawartymi w orzeczeniu lub zaświadczeniu lekarskim.
2.	Uczniowie niewidomi i słabo widzący	- dokładne zapoznanie się z diagnozą okulistyczną, uzyskanie informacji na temat możliwego wpływu wady wzroku na funkcjonowanie dziecka i proces dydaktyczny, - rozwijanie na miarę możliwości dziecka percepcji wzrokowej, - zapewnienie odpowiedniego miejsca w klasie, - przypominanie o konieczności stosowania sprzętu optycznego (okulary, lupy, lornetki) - przygotowywanie dla dziecka specjalnych pomocy dydaktycznych, - uwzględnianie wolniejszego tempa pracy, - dostosowanie warunków sprawdzianów (duża czcionka)
3.	Uczniowie z wadą słuchu	- dokładne zapoznanie się z diagnozą laryngologiczną, ze szczególnym uwzględnieniem informacji na temat wpływu wady słuchu na funkcjonowanie szkolne dziecka, - zapewnienie odpowiedniego miejsca w klasie, - zwracanie uwagi czy dziecko ma włączony aparat słuchowy i czy jest on sprawny, - uwzględnienie trudności dziecka podczas zajęć dydaktycznych (dzieci te mogą mieć kłopoty z zadaniami wymagającymi czynnego i biernego

		posługiwania się mową), - stworzenie optymalnych warunków odbioru mowy w klasie szkolnej, - zwracanie uwagi na czytanie ze zrozumieniem, - jeżeli funkcje słuchowe są trwale zaburzone, stosowanie metod wymagających raczej korzystania z percepcji wzrokowej, - dostosowanie warunków sprawdzianów
4.	Uczniowie z niepełnosprawnością umysłową w stopniu lekkim	- wszechstronna stymulacja rozwoju funkcji poznawczych oraz wzbogacanie zasobu słownictwa na miarę możliwości dziecka podczas zajęć dydaktycznych, - włączanie w różne formy aktywności, wspieranie mocnych stron, dostrzeganie i nagradzanie osiągnięć, w celu budowania pozytywnej samooceny i motywowania do nauki, - wyjaśnianie reguł i zasad obowiązujących w społeczeństwie i wdrażanie do ich przestrzegania, - kształtowanie odporności na negatywne wpływy środowiska .
5.	Uczniowie z zaburzeniami ze spektrum autyzmu	- eliminowanie bodźców rozpraszających (wzrokowych, słuchowych), - dostosowanie metod i form pracy do indywidualnych potrzeb ucznia, pomoc w nabywaniu umiejętności w zakresie „funkcji wykonawczych”, takich jak umiejętności organizacyjne i umiejętności uczenia się, - stosowanie modelu edukacji opartego na doświadczeniu, popieranie informacji słownych tekstem pisanym albo obrazem, ilustracją, filmem, - przedstawianie nowych pojęć lub materiału abstrakcyjnego w sposób możliwie najbardziej konkretny, - zwracanie się do dziecka bezpośrednio po imieniu, powtarzanie poleceń, sprawdzanie stopnia zrozumienia polecenia, czekanie, aż rozpocznie pracę, - używanie krótkich zdań i podawanie jasnych instrukcji, - zachęcanie ucznia, by w razie potrzeby prosił o powtórzenie, uproszczenie czy zapisanie polecenia, - uwzględnianie deficytów w zakresie rozumienia niedosłownych wypowiedzi, ironii, metafor, słów i wyrażen wieloznacznych, a także pojęć abstrakcyjnych, wyjaśnianie ich za pomocą obrazów albo przeciwieństw np. przyjaźń – wrogość, - używanie prostego i jednoznacznego języka, unikanie ironii, dowcipów,

		przenośni, idiomów (chyba, że wiemy, że uczeń prawidłowo je zrozumie), - w związku z trudnościami w prawidłowym odczytaniu przez ucznia sygnałów pozawerbalnych, każdy wyraz twarzy i gest powinien być poparty informacją słowną, - kreatywne wykorzystywanie zainteresowań ucznia, - wspomaganie rozwoju umiejętności komunikacyjnych (słownictwo, rozumienie), - dbałość o pozytywną więź z dzieckiem, praca w oparciu o tzw. pozytywne wzmocnienia – pochwały, nagradzanie, - wdrażanie i oczekiwanie od ucznia przestrzegania zasad panujących w szkole, - pomoc w sytuacjach przeżywanego stresu poprzez przewidywanie, zapobieganie, - wspieranie i umożliwianie kontaktów społecznych, - w ocenianiu oddzielanie obszarów, w których trudności wynikają ze specyficznych trudności wynikających z zaburzenia, - dzielenie zadań na wieloetapowe, krótsze części, wyznaczanie mniejszych ilości zadań do wykonania, - sprawdzanie wiedzy ucznia w formie jaką preferuje.
6.	Uczniowie z obniżonymi możliwościami intelektualnymi, wymagający dostosowania wymagań do ich możliwości	- dostosowanie procesu dydaktycznego i wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb i możliwości ucznia – na podstawie opinii poradni psychologiczno – pedagogicznej, - instruowanie rodziców w jaki sposób mogą pracować z dzieckiem, - wspieranie ucznia w związku z ryzykiem trudności w funkcjonowaniu emocjonalno – społecznym.
7.	Uczniowie przewlekłe chorzy	- zebranie informacji na temat choroby dziecka i jej wpływu na funkcjonowanie szkolne, - dostosowanie sposobu pracy z dzieckiem i wymagań szkolnych na podstawie zaświadczenia lekarskiego i/lub opinii psychologiczno – pedagogicznej , wywiadu z rodzicami, - pomoc w wyrównywaniu zaległości w nauce, wynikających z absencji

		chorobowej – w formie pomocy koleżeńskiej lub zajęć indywidualnych
8.	Uczniowie sprawiający trudności wychowawcze (dzieci nadpobudliwe psychoruchowo, uczniowie niedostosowani społecznie)	- dostosowanie metod i form pracy do indywidualnych potrzeb ucznia, pomoc w nabywaniu umiejętności w zakresie „funkcji wykonawczych”, takich jak umiejętności organizacyjne i umiejętności uczenia się, - podawanie krótkich komunikatów – upewnianie się czy dziecko usłyszało nasz przekaz, - zwracanie się do dziecka po imieniu, używanie prostych słów, - polecanie wykonania tylko jednego zadania na raz, aż się z niego wywiąże (ograniczanie dopływu bodźców zewnętrznych), - dzielenie na etapy trudnych zadań, - konsekwentne egzekwowanie ustalonych zasad, - utrwalanie pozytywnych wzorców zachowania przez pochwałę, - skupianie uwagi na zaletach dziecka, - jasne określanie obowiązujących norm i konsekwentne ich przestrzeganie, - omawianie niewłaściwych zachowań w kontakcie indywidualnym, nie na forum klasy, - dostrzeganie i nagradzanie pozytywnych zachowań, a nie tylko piętnowanie negatywnych.
9.	Uczniowie szczególnie uzdolnieni	- dostrzeganie uzdolnień dzieci i zachęcanie do ich rozwijania, - rozwijanie uzdolnień poprzez udział w kołach zainteresowań, - zachęcanie do udziału w olimpiadach, turniejach, konkursach przedmiotowych, przygotowywanie do udziału w nich.

Opracowała:

Beata Wierzbicka-Kustra

